

Keserű Mézes Mézes Gergely:
Miféle nyár
Parnasszus, Bp., 2005.

MH & FM Bán Olivér: Minden állomáson és megállóhelyen,
Parnasszus, Bp., 2006.

Nem szemtelenkednék a nevével, ha nem szerepeltetne hasonló című verset kötetében. Azt se ugratásból írom, hogy az 1800-as évek végén élt egy Édes Gergely nevű kiváló lelkész, nagy „mesterkedő”, és mint rokon-név óhatatlanul eszébe ötlük az olvasónak. Szerelmes verseket is írt, mint ahogy Mézes Gergely is gyakran ír.

Noha ebben a kötetben a szerelmes vers – szerelmes versnek van nevezve, aligha tudja közülünk valaki, mi-
ben áll immár a szerelmes vers szerelmes volta?

Távolról sem talányosak viszont a Mézes Gergely verseiben feltűnedező figurák, helyszínek, helyzetek és érzetek, ellenkezőleg, nagyon ismerősek. A kilencvenes évek végi masszában vagyunk, több tekintetben retrós fülzúgással, valamiféle elrendeződési lehetőség izgékony közegében. A „majdnem olyan” világban, ami valójában már évtizedek óta tart. A közbeszéd, mint a közvilág, mint a közérzet, bőgő mód átmeneti, ingatag, romló-bomló. És itt vannak ebben a vicces fiúk és a vicces lányok, a vicces szituációk, a törtető és kikészültek vicces kontrasztja.

A divat és áram azonban nem tréfa, nem jó, ha csupán gúny tárgya azért, amilyen. Mert nem lesz életképes, ami nem létező máris, nem hatol a zsigerekig. Amilyen hangon, és amiről Mézes Gergely beszél, az nem csak számára természetes, számunkra is az. Amennyiben viszont nem tud megnyitni valami számára is váratlant, nem tudottat, nem ellenőrzöttet, annyiban lehet bosszantó, de méltányolható is.

Hirtelen az egyik versben szóba kerül a lélek, mint szó és fogalom, amiről már régen hallottunk: „*Hol van hát a híres lélek, / amiről a régi regék mesélnek? / Hova bújhatott a locska kis lélek, / melyik ócska véredényben / lögyölgeti el az estéket?*” – szökécske lányok kérdeznak ilyeneket. „*És szól a lelkem: vajon mit keresnek / ilyen szép lányok, egy ilyen helyen?*” Óh, Isten! – mondta Hamlet. De azért nem leszek igazságtalan: Mézes Gergely – és nem csak itt – legalább tudja, miről van szó: „*ha már elkoptunk összezsizólódás helyett / ne mondj semmit / nem kellene az érvek / hogy sokat basztunk így / nem jutott idő a szerelemre / csak csöndben figyelj / ne borítsd fel ezt a kényes egyensúlyt / ami jelenleg én vagyok*”. Említettem már egy átmenet-tudat kulcsszerepét. Aminek kulcsszava a: jelenleg. Ez cseppet sem szép, de tökéletesen kilúgozott jelentésű szó. És éppen ennek van fontossága, mert tökéletes kapcsot alkot a nemzedék tagjai között. Mivel mindenféle differenciáltság elvesztette tekintélyét, a „közös kincs” megbízható támasztéknak számít. Legalábbis egy időre. Amíg a keserűség át nem adja helyét egy mélyebb és bonyolultabb keserűségnek.

Bán Olivér új vizeken jár, legalábbis a Parnasszus pályakezdeket bemutató könyvsorozata szerint. Friss lírai termés, mi tagadás, életrevalóan eleven. Kissé fanyarkásra véve a figurát, mindjárt az első lapon köszönti is a Kedves Olvasót evégből, gyors firkaszerű rajzot készítve a „dolgok jelenlegi állásáról”. Nem mondhatom azonban, hogy e nyitó versben mindjárt megadja az alaphangot Bán Olivér, mert a háromciklusnyi terjedelem sok tekintetben próbautak hálója. Megannyi nyelvöltéssel, vállrándítással, beintéssel szakaszolva az amúgy bizonytalan, néhol kétségbeejtőnek látszó terepet.

A kérdés most már az: milyenképpen kétségbeejtő ez a terep? Bán megpróbál választ fogalmazni, persze nem jut sem túlontúl messzire, sem mélyre. Mégse okoz csalódást pusztán ezért. „Valahogy nincsen semmi” – ezek nem az ő szavai –, ennyi mindenesetre árad a kötet egészéből, de az egyes darabokból úgyszintén. Nem először találkozom ilyen gondolkodásra készítő első fejezettel, amelyben a sorok szintjén alig mutatható meg a beszélni tudás kéje, a kötetnyi kompozíciótól viszont aligha tagadható meg az irodalom körébe tartozás joga. Másról van itt szó, mint az élmények feldolgozásának hiányáról, vagy az agyonszajkózott, s már eleve rémítő nyelvi sablonok beáradásáról a „költészet szent csarnokába”, nem is szólva az éretlenségek, érzelmi és nyelvi idétlenségek szövegbe-türemkedéséről. Hiszen ezek, bár semmiképp sem nagy írói erények, bocsánatosá válhatnak egy alkotói arányérzék fegyelmezésében.

Mivel, mint mondtam gyakori jelenségről van szó, ravaszbabul kell feltennem magamnak a kérdést: Vajon nem arról van szó, hogy a korábbi írói technikák, mint a leírás, jellemzés, ábrázolás, de még az újabb keletű beszédmód-választás helyén valami más jelenik meg? Valami, ami a posztmodernen túlra mutat. A közös sors, közös tapasztalat, közös nyelv, egyként birtokolható javak, egy sosem látott közösséget teremtenek, legalábbis elvben. Ezen belül igazán kár lenne valami határok között létező kultúráról beszélni. Nem is beszélnek róla. Félek azonban, hogy a felhőtlen békében mindezek ellenére, újabb elit kialakulásának leszünk majd tanúi. Ezúttal, a korábban kultúrának nevezett közeg ízlésformálóinak köréből kiváltan.

Ha nem tévedek, Bán Olivér valami nagyon hasonlót érzékel s mutat a maga módján. Pedig, mondhatnám, a költő még alig hagyta el az egyetemi padot. Nemzedékét mindenesetre kedvesen egybefonja az „annyira igen, amennyire nem” derűs filozófiája, s ez, egyelőre, szabad mozgást biztosít számukra a társadalomban.

Deák László